

Решения за
по-добър живот

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
“ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.”

Европейски съюз
Кохезионен фонд

Дирекция “Кохезионна политика за околна среда”
ope@moew.government.bg

**НАСОКИ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ОДИТ ПО ПРОЕКТИ, ФИНАНСИРАНИ ПО
ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.”**

Съгласно Регламент 1083/2006 и ПМС 249 относно детайлни правила за допустимост на разходите по оперативна програма „Околна среда 2007 – 2013 г.”(ОПОС), съфинансирана от Кохезионния фонд и Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз, одитът на проекти е допустим разход.

Съгласно насоките за кандидатстване по обявени процедури за подбор на проекти, респективно покани при процедури на директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, одитът на проекта е задължителна дейност за проектите, финансирани от оперативната програма.

За да бъде използван одитът на проекти като надежден източник на увереност при верификацията на разходите от страна на Междинното звено, Управляващият орган на ОПОС издава настоящите указания към одиторите на проекти, финансирани от програмата, за обхвата на работата и вида на доклада:

1. Одитът на проекти следва да се извършва по ясно дефинирани стандарти. Приложимите стандарти, по които следва да бъдат извършвани одитите по проекти са Стандартите, издавани от международната организация на върховните одитни институции (INTOSAI), Международните стандарти за професионална практика по вътрешен одит, издавани от Международния институт на вътрешните одитори и Международните одиторски стандарти, издавани от международната федерация на счетоводителите. Изборът на стандарти следва да бъде съобразен с обхвата на ангажимента. В случай, че някой от компонентите на ангажимента не са изпълнени в съответствие с избраните стандарти, този факт изрично трябва да се обяви в одитния доклад, както и следва да се обяви причината за това несъответствие.

2. Одитът на проекти следва да бъде извършен от експерти с необходимата квалификация. Общата компетентност на екипа или одитора, който ще извършва одита, следва да е достатъчна за качествено изпълнение на одиторските процедури. Разделени според сферите на компетентност би следвало в екипите да участват експерти с минимум следните компетенции:

- За процедури, изискващи знания в областта на икономиката, счетоводството и финансовия одит – експерти с икономическо образование, опит в областта на финансовия одит;

- За процедури, изискващи знания в областта на вътрешния контрол, контролни рамки, системи за управление и контрол, вътрешен одит – експерти с опит в областта на системите за управление и контрол и пр. в публичния сектор;
- За процедури, изискващи знания в областта на информационните системи (за счетоводство, мониторинг или други) – експерти с образование в областта на информационните технологии и опит в одита на информационни системи;
- За процедури, свързани с нередности и измами, корупция и конфликт на интереси.
- За проверка на законосъобразността на процедури (по ЗОП и НВМОП или други проверки за законосъобразност) – експерти с юридическо образование и съответния опит.

Залагането на изисквания към екипа гарантира в максимална степен компетентното изпълнение на ангажимента и постигането на търсения резултат. В тази връзка следва да се поставят условия, свързани с притежаването от страна на членовете на екипа, извършващ одит на съответния проект, на доказана професионална квалификация в областта на одита. Наличието на съответен национален или международен сертификат в областта на одита е достатъчна минимална предпоставка за наличието на необходимата квалификация. Членовете на одиторския екип следва да притежават един или повече от следните препоръчителни сертификати:

1) Национални:

- Дипломиран експерт-счетоводител (ДЕС) – сертификат на Института на дипломираните експерт-счетоводители;

2) Международни:

- Сертифициран вътрешен одитор (Certified Internal Auditor, CIA) – сертификат на Международния институт на вътрешните одитори (The IIA Inc.);

- Сертифициран одитор в публичния сектор (Certified Government Auditing Professional, CGAP) – сертификат на Международния институт на вътрешните одитори (The IIA Inc.);

- Сертифициран одитор на информационни системи (Certified Information Systems Auditor, CISA) – сертификат на Асоциацията за одит и контрол на информационните системи (ISACA);

- Сертифициран инспектор на измами (Certified Fraud Examiner) – сертификат на Асоциацията на сертифицираните инспектори на измами (ACFE).

3. Одитът на проекти следва да бъде с ясно дефиниран обхват и да включва като минимум следните проверки:

- **дейностите по проекта са осъществени в съответствие с принципите за добро финансово управление**, т.е. дали средствата са изразходвани икономично, ефективно и ефикасно. В резултат от извършения одит, одиторът трябва да бъде в състояние да изрази разумна увереност, че ресурсите, използвани за осъществяване на проекта, са в подходящото количество и качество и на най-добрата възможна цена; че съотношението между използваните ресурси и постигнатия резултат е възможно най-доброто; че поставените цели са постигнати.

С оглед постигане на увереност, че операциите са изпълнени съгласно изискванията на националното и европейското законодателство, одиторът следва да оцени системата за вътрешен контрол на бенефициента в контекста на изпълняваните одиторски процедури.

- **проектът е реализиран с необходимите ресурси:** одиторът следва да се увери, че при изпълнение на дейностите по проекта бенефициентът е разполагал с административните, финансовите, техническите и физическите ресурси, необходими за изпълнението на проекта. В случай, че бенефициентът е избрал изпълнители за извършване на част и/или всички дейности от проекта, то одиторът следва да се увери, че изпълнителите са

разполагали с ресурса да изпълнят поставените им задачи, като това изискване следва да е било зададено още на ниво предшестващо възлагането на дейности на съответните изпълнители.

- изборът на изпълнител по договорите, чрез които се изпълнява проектът, е проведен в съответствие с изискванията на националното законодателство: одиторът следва да се увери, че бенефициентът е избрал изпълнителите на отделните дейности в съответствие с изискванията на законодателството в областта на обществените поръчки.

- **всички деклариран разходи да са действително извършени и допустими, в съответствие с изискванията на европейското и националното законодателство относно допустимост на разходите по програми, съфинансирани от Кохезионния фонд и Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз**

- **първичните счетоводни документи (фактури, протоколи и пр.) и документите с еквивалентна доказателствена стойност са налични и валидни:** одиторът следва да се увери, че всички документи на база на които са извършени разходи са налични в оригинал, съдържат всички необходими реквизити и действително се отнасят за разхода, който следва да оправдават.

- **напредъкът по проекта, в т.ч. финансов и физически, е проверен от бенефициента, включително чрез проверка на реалното изпълнение на мястото на проекта (когато е необходимо):** за постигането на увереност за спазването на изискванията на Договарящия орган по оперативна програма „Околна среда 2007 – 2013 г.” одиторът следва да се увери, че бенефициентът действително е извършвал проследяване напредъка на дейностите по проекта по време на неговото изпълнение, чрез проверка за наличие на документи, удостоверяващи извършените проверки от страна на бенефициента (контролни листове и доклади от извършени проверки на място от бенефициента на изпълнители).

- **спазени са изискванията по отношение на поддържането на адекватна одитна пътека:** одиторът следва да направи проверка дали бенефициентът е разполагал с необходимите системи и организация за поддържане на адекватна одиторска следа. За адекватна се счита одиторска следа, която дава възможност за проследяване на всеки разход, през детайлния счетоводен запис до първичния документ, пораждащ основание за съответния счетоводен запис, както и до съпътстващите го документи, в контекста на които са извършени разходите (одобрение на помощта и финансирането; документация, свързана с обществените поръчки; доклади за напредъка; доклади от верификации; доклади от проведени одити и пр.). Одиторът следва да провери и адекватността на използваната деловодна система, ако има такава или на процедурите за контрол на документооборота при бенефициента.

- **всички дейности по съответния проект са надлежно документирани като всички документи за разходите се съхраняват и са на разположение на националните и европейските контролни органи при поискване:** одиторът следва да проследи всяка от дейностите по проекта, за да се увери, че те са надлежно документирани и че документите се съхраняват в съответствие с приложимите изисквания. При необходимост, одиторът следва да провери помещенията, в които се съхраняват документите, за да се увери, че съхранението на документацията е обезпечено от гледна точка на външно влияние и неправилен достъп.

- **проверка на докладваните нередности:** одиторът следва да се увери, че ако по проекта са установени нередности, то те са докладвани своевременно на всички необходими институции, след което е съставен съответният план за действие във връзка с избягване на подобни нередности в бъдеще и този план се изпълнява своевременно. Одиторът трябва да

провери (без значение дали нередности са докладвани или не) дали при бенефициента е изградена подходяща система, която да осигурява навременно откриване и докладване на нередностите и която да позволява на бенефициента да реагира на тях по подходящ начин.

- **слабостите, констатирани при извършени одити, са адресирани по подходящ начин:** одиторът следва да се увери, че ако по проекта са извършени одити, при които са установени слабости, тези слабости са включени в план за действие, който своевременно е бил изпълняван.

- **исканията за средства, подадени от бенефициента, са точни, пълни и са във формат, изискван от УО:** одиторът следва да провери дали сумите, които бенефициентът е посочил за възстановяване в съответното искане за средства, отразяват коректно направените разходи към съответния период. Трябва да се провери дали искането за средства отговаря на актуалния към момента на подаването му образец, както и дали представената информацията е достоверна. Допълнително одиторът трябва да се увери, че сумите по искането за средства са в размер, допустим за авансово/междинно/окончателно плащане и отговарят на условията по договора за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ от ОПОС, както и че съотношението между националното и европейското съфинансиране е точно и съответните закръглени са коректно направени.

- **неправомерно изплатените суми са възстановени по надлежния ред:** одиторът следва да провери дали неправомерно изплатените суми, ако има такива, са възстановени по надлежния ред и дали са осчетоводени коректно.

- **счетоводни системи и осчетоводявания:** одиторът трябва да провери дали бенефициентът поддържа отделна счетоводна система за отчитане на дейностите по проекта. Следва да бъде проверено дали всички транзакции, свързани с операцията са осчетоводени по подходящ начин и в съответствие с приложимите правила. Одиторът следва да се увери, че счетоводните системи са в компютъризирана форма и отговарят на изискванията за сигурност и надеждност.

- **проверка за двойно финансиране:** одиторът трябва да се увери, че бенефициентът не получава финансиране за същата операция от друга програма или схема (национална или Общностна), както и от друг програмен период.

- **проверка за спазване на законодателството в областта на държавните помощи:** одиторът трябва да се увери, че с получаването на безвъзмездната финансова помощ бенефициентът не нарушава разпоредбите на Закона за държавните помощи и Европейските регламенти.

- **мерки за информация и публичност:** одиторът следва да се увери, че са поставени постоянни информационни табели и билборди, съгласно изискванията на чл. 8 от Регламент 1828/2006, както и че съдържанието им отразява извършваната операция и съответното съфинансиране.

4. Резултатите от извършения одит на проекта следва да бъдат представени в изчерпателен доклад:

Формата на докладване, предложена в настоящите указания, се стреми да даде на потребителите си нужната информация по начин, който да я направи максимално читаема и готова за обработка съгласно нуждите на Управляващия орган / Междинното звено, Сертифициращия орган и Одитния орган.

Предложеният по-долу формат е съобразен с Указанията на ЕК (COCOF 08/0020/04, 2.10) и с принципите на работа на Одитния орган по отношение на одита на операциите. При

възникване на необходимост към доклада могат да бъдат допълвани компоненти, които биха дали допълнителна информация или биха изяснили изложената такава.

Докладът следва да съдържа минимум следната информация

- 1) Обща информация
 - 1.1. Дата на издаване на доклада
 - 1.2. Оперативна програма, по която се финансира проекта
 - 1.3. Структура и сума на финансирането (сума и фонд на ЕС, сума на националното съфинансиране)
 - 1.4. Период, в който е извършен одитът
 - 1.5. Период, за който се отнася докладът
 - 1.6. Одитор (одиторски екип), извършил ангажимента (име и номер на дипломата)
- 2) Описание на отговорностите
 - 2.1. Отговорност на ръководствата на бенефициента и изпълнителите по проекта
 - 2.2. Отговорност на одитора
- 3) Кратко изложение

Общо описание на:

 - 3.1. Целите на одита
 - 3.2. Обхвата на проверката
 - 3.3. Обобщение на основните констатации (ако е възможно обединени по групи)
 - 3.4. Обобщение на препоръчаните действия (ако е възможно обединени по групи)
- 4) Одиторско мнение
- 5) Основа за изпълнение на ангажимента
 - 5.1. Правна рамка за изпълнение на ангажимента (приложими закони, регламенти, правилници и пр.)
 - 5.2. Основание за възлагане на ангажимента (описание на процедурата – обществена поръчка, с която е избран одиторът)
 - 5.3. Цитиране на стандартите, по които е извършен ангажиментът
- 6) Обхват на проверката
 - 6.1. Подробно описание на изпълнените процедури
 - 6.2. Ограничения в обхвата, ако има такива
- 7) Описание на извършената проверка
 - 7.1. Описание на проверявания проект и дейностите по него
 - 7.2. Списък с основните прегледани документи
 - 7.3. Списък с основните проведени срещи
 - 7.4. Описание на извършената работа – процедури, методология и пр.
- 8) Извадка
 - 8.1. Ако е използвана извадка – описание как е извършена селекцията, какви методи са използвани, каква е теоретичната обосновка, какви параметри са били зададени и пр. Ако не е използвана извадка следва да се каже, че са проверени 100% от транзакциите.
- 9) Описание на проверяваните разходи
 - 9.1. Таблично описание на проверяваните разходи, съдържащо най – малко: описание на разхода, сума, условие за допустимост.
- 10) Установени слабости, изводи и препоръки (дават се описание на установената слабост, важност, описание на риска, ако констатацията не бъде отстранена и препоръка за нейното отстраняване)
 - 10.1. Установени слабости със системен характер
 - 10.2. Установени слабости без системен характер
- 11) Нередности
 - 11.1. Описание на установените нередности и препоръки за тяхното отстраняване (или за възстановяване на сумата, ако не е възможно да бъдат коригирани)

11.2. Описание на нередности, които са били установени при предходни проверки, трябвало е да бъдат отстранени, но не са били.

12) Друга информация (каквата е релевантна, по мнение на одитора)

Докладите за извършения одитен ангажимент следва да бъдат подписани от водещия одитор или от ръководителя на екипа по надлежния ред с полагането на подпис и печат. (ако е приложимо).

При представяне на договора за поемане на одитен ангажимент или при представяне на окончателно искане за средства пред МЗ бенефициента да представи копие на сертификата/дипломата на одитора.

Настоящите насоки са приложими за бенефициенти, които към 29.03.2010 г. не са възложили изпълнението на дейност „Одит на проекта” нито са обявили процедура за възлагането на такава услуга.